

การศึกษาเปรียบเทียบความเปรียบ “ไซ่ฮั่น” ฉบับภาษาจีน
กับฉบับแปลภาษาไทย¹
A Comparative Study of Comparative Statements in the Chinese
Version and the Thai Version of Xi Han

Liu Jian Lu²

พัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์³

Patcharin Anunsiriwat

ภูริวรรณ วรานุสาสน์⁴

Puriwan Waranusast

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้สำนวนภาษาความเปรียบของวรรณกรรมเรื่องไซ่ฮั่นฉบับภาษาจีนกับฉบับแปลภาษาไทย ถึงความคล้ายคลึงหรือแตกต่างระหว่างความเปรียบของวรรณกรรมทั้งสองภาษา

ผลการศึกษาพบว่า ความเปรียบ 'เหมือน' และความเปรียบ 'เป็น' ที่ปรากฏในวรรณกรรมแปลพงศาวดารจีนเรื่องไซ่ฮั่นเหยียนอี้ (西汉演义 xi han yan yi) เป็นฉบับภาษาไทย สรุปได้ว่ามีวิธีการแปล 2 ประเภท ได้แก่ 1. การแปลที่ผู้เรียบเรียงเป็นฉบับภาษาไทยตัดข้อความการเปรียบเทียบในต้นฉบับภาษาจีนออก ทั้งนี้อาจเพราะเป็นข้อความนั้นไม่สำคัญ หรือเข้าใจยาก เป็นสิ่งที่คนไทยไม่รู้จัก ไม่เคยพบ เพราะสะท้อนแนวคิดด้านวัฒนธรรมที่ต่างไปจากของไทย 2. การแปลเป็นฉบับภาษาไทยโดยผู้เรียบเรียงเพิ่มเติมการเปรียบเทียบต่างๆ ที่ฉบับภาษาจีนไม่มีการเปรียบเทียบ

คำสำคัญ : การเปรียบเทียบ ความเปรียบ ไซ่ฮั่น

Abstract

This research study aimed to compare the use of comparative statements in the Chinese version and the Thai version of Xi Han to investigate the similarities and the differences in the two literary versions.

The findings of the analysis of the similes and metaphors found in the Thai translation of the Chinese Annals of Xi Han Yan Yi (西汉演义) revealed that 2 methods of translation were used: 1. Translating into Thai by cutting out a comparative statement used in the Chinese manuscript probably because the statement was deemed insignificant, too difficult to understand, unknown to Thai people, or unheard of due to the projection of a cultural concept different

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบความเปรียบไซ่ฮั่นฉบับภาษาจีนกับฉบับแปล ภาษาไทย” นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

⁴ อาจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

from that in the Thai culture; and 2. Translating into Thai by adding a comparative statement that was non-existent in the Chinese manuscript.

Keywords : Comparison, Comparative statement, Xi Han

บทนำ

วรรณกรรมจีนที่แปลเป็นภาษาไทยในยุคต้นรัตนโกสินทร์ ส่วนมากเป็นนิยายอิงพงศาวดารจีน การแปลเริ่มในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชที่ 1 โดยสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระอนุรักษเทเวศร์กรมพระราชวังบวรสถานพิมุขหรือกรมพระราชวังหลังทรงอำนวยการแปลเรื่อง ไซ่ฮั่น และเจ้าพระยาพระคลัง (หน) อำนวยการแปลเรื่อง สามก๊ก ซึ่งทั้ง 2 เรื่องได้รับการยกย่องเป็นวรรณกรรมชั้นเอกของจีน เมื่อถ่ายทอดมาเป็นฉบับไทยก็ได้รับความนิยมจากผู้อ่านชาวไทย การแปลนิยายพงศาวดารจีน “สามก๊ก” และ “ไซ่ฮั่น” ทั้งสองเรื่องนี้ทำให้วรรณกรรมจีนแพร่หลายในประเทศไทย (戚盛中 Qi Shengzhong, 1990, หน้า 43) และมีการแปลเรื่องอื่นๆ ติดต่อกันมาจนถึงยุคปัจจุบัน จะเว้นไปบ้างบางสมัยก็เป็นเพียงช่วงสั้นๆ เท่านั้น (กนกพร นุ่มทอง, 2550, หน้า 1)

ไซ่ฮั่นเป็นวรรณกรรมจีนที่แปลเป็นภาษาไทยในปี พ.ศ.2349 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าหลานเธอฯ กรมพระราชวังหลังเจ้าฟ้ากรมพระอนุรักษเทเวศร์เป็นผู้อำนวยการแปล (พัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์, 2545, หน้า 91) ไซ่ฮั่นเป็นวิธีการแปลเช่นเดียวกับวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก แต่ไม่เป็นที่นิยมในการศึกษาค้นคว้าเท่ากับวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก (กนกพร นุ่มทอง, 2550, หน้า 1) อาจจะเป็นเพราะเรื่องไซ่ฮั่นฉบับแปลภาษาไทยมีเพียงฉบับเดียวคือของคณะผู้แปลในรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (กนกพร นุ่มทอง, 2552, หน้า 88) และมีสาเหตุจากข้อจำกัดในด้านภาษา คณะผู้แปลชาวจีนและผู้เรียบเรียงชาวไทยไม่สามารถสื่อสารกันได้อย่างถูกต้องทุกข้อความ ในยุคนั้นไม่มีผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยและภาษาจีนเป็นบุคคลคนเดียว การแปลและเรียบเรียงจึงต้องใช้คนหลายคนในการแปลและเรียบเรียง ทำให้ไม่อาจตรวจทานให้ตรงกับฉบับจีนได้ ทำให้สำนวนภาษาที่สื่อสารคลาดเคลื่อนกับต้นฉบับภาษาจีน (กนกพร นุ่มทอง, 2550, หน้า 1-2) ในฉบับแปลนั้น บางตอนแปลได้ครบถ้วนถูกต้องตรงต้นฉบับภาษาจีน บางตอนก็ขาดตกบกพร่องไปตามข้อจำกัดของคณะผู้แปล บางตอนที่ตัดหรือต่อเติมให้คนไทยอ่านเข้าใจได้ง่าย สิ่งที่ขาดหายไปคือ บทกวีที่แทรกอยู่ในเรื่อง เพราะเป็นสิ่งที่แปลยาก แต่ถ้าบทใดมีความสำคัญต่อเนื้อเรื่อง ก็แปลถอดความเป็นร้อยแก้วไว้ (คณะกรรมการจัดทำหนังสือที่ระลึกและจดหมายเหตุพระราชพิธีสมมงคลพระชนมายุเท่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, 2545, หน้า 37) และปรับให้คนไทยเข้าใจง่ายเนื้อหาที่ไม่ตรงกันกับฉบับภาษาจีนนั้น เหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือผู้แปลต้องการเอื้อต่อผลประโยชน์ทางการเมืองการปกครองของไทยบางประการ โดยใช้วรรณกรรมเรื่องนี้เพื่อกล่อมเกลาคิดและความรู้สึกทางการเมืองของผู้อ่านในบางประเด็น (กนกพร นุ่มทอง, 2550, หน้า IV)

กนกพร นุ่มทอง (2550, หน้า 6-16) ยังได้กล่าวถึงไซ่ฮั่นสรุปได้ว่า “คำว่า ‘ไซ่ฮั่น’ นั้นเป็นเสียงทับศัพท์ภาษาจีนถิ่นฮกเกี้ยน ตรงกับคำว่า ‘ซีฮั่น’ ในภาษาจีนกลาง อักษรจีนเขียนว่า 西汉 ‘ซี’ มีความหมายว่า ‘ตะวันตก’ ส่วน ‘ฮั่น’ นั้นเป็นชื่อราชวงศ์หนึ่งของจีน รวมความแล้วแปลได้ว่า ‘ราชวงศ์ฮั่นตะวันตก’ สาเหตุที่มีคำว่า ‘ตะวันตก’ นั้นเพื่อระบุช่วงยุคสมัยว่าไม่รวมถึงราชวงศ์ฮั่นตะวันออก ซึ่งโดยปกติทั้งสองราชวงศ์นี้มักจะถูกนับรวมเป็นราชวงศ์เดียวกันว่า ราชวงศ์ฮั่น ซึ่งผู้แต่งเงินเหล่ย (甄伟 zhen wei) อาศัยเรื่อง ‘เวียนฮั่นจื้อจ้วน’ (全汉志传 quan han zhi zhuan) เป็นต้นเค้า โดยใช้ ‘เวียนฮั่นจื้อจ้วน’ ฉบับสันโลกวาน (三台馆本 san tai guan ben) เป็นฉบับหลักและอาศัย ‘เวียนฮั่นจื้อจ้วน’ ฉบับชิงไปถึง

(清白堂本 qin bai tang ben) เป็นส่วนประกอบบ้าง นอกจากนี้ยังได้คัดลอกข้อความบางส่วนจากบันทึกประวัติศาสตร์มาเพิ่มเติม และปรับปรุงโครงเรื่องอีกหลายส่วนจนสำเร็จเป็น 'ชีฮั่นทงซูเหยียนอี่' ขึ้นมา ซึ่ง 'ชีฮั่นทงซูเหยียนอี่' นั้นคลี่คลายมาจาก 'เฉียนฮั่นจ้อจ้วน' โดย 'เฉียนฮั่นจ้อจ้วน' คลี่คลายมาจาก 'เฉียนฮั่นซูผิงฮว่าชีวีจี' (前汉书平话续集 qian han shu ping hua xu ji) ซึ่ง 'เฉียนฮั่นซูผิงฮว่าชีวีจี' แปลว่า นิทานแสดงประวัติศาสตร์ราชวงศ์ฮั่นตะวันตก อนุমানได้ว่าต้องมีวรรณกรรมบันทึกชื่อ 'เฉียนฮั่นซูผิงฮว่า' หรือ 'เฉียนฮั่นซูผิงฮว่าเจ็งจี' ซึ่งเป็นนิทานแสดงประวัติศาสตร์ราชวงศ์ฮั่นตะวันตกภาคต้น เพียงแต่ไม่พบต้นฉบับในปัจจุบันเท่านั้น เนื้อความของ 'เฉียนฮั่นซูผิงฮว่าชีวีจี' เริ่มตั้งแต่เหตุการณ์ตอนหลิวปังมีชัยชนะต่อเซี่ยงอี่ เป็นต้นมา แสดงว่าภาคต้นที่สูญหายไปน่าจะเล่าเหตุการณ์ตั้งแต่ปลายราชวงศ์ฉิน จนถึงหลิวปังรบกับเซี่ยงอี่ นิทาน 'เฉียนฮั่นซูผิงฮว่าชีวีจี' เรื่องนี้มีอิทธิพลต่อการเขียนเรื่อง 'ชีฮั่นทงซูเหยียนอี่' โดยตรง"

นอกจากนี้คณะกรรมการจัดทำหนังสือที่ระลึกและจดหมายเหตุพระราชพิธีมงคลพระชนมายุเท่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (2545, หน้า 35) ยังเพิ่มข้อมูลชีฮั่นต่อไปนี้อีกว่า

"ชีฮั่นฉบับจีน มีชื่อเต็มว่า 'ชีฮั่นทงซกเอี้ยนหนิง' หรือ 'ชีฮั่นทงซูเหยียนอี่' ในภาษาจีนกลาง ทงซกหรือทงซู แปลเอาความได้ว่า เข้าถึงสามัญชน เหมาะแก่สามัญชน เอี้ยนหนิงหรือเอี้ยนอี่ แปลว่า แสดงความหมาย ของเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ชื่อเต็มของนิยายเรื่องนี้จึงมีความหมายว่า แสดงความหมายของประวัติศาสตร์ยุคชีฮั่นสำหรับสามัญชน ต่อมาผู้แต่งได้ปรับขยายความจากเรื่อง 'หลีเฮาประหารฮั่นสิ้น' ซึ่งใช้สำหรับเล่านิทานในสมัยราชวงศ์ซ่ง (พ.ศ. 1503-1822) และสมัยราชวงศ์หยวน ต่อมาเงินเหว่ยนำนิทานเรื่อง 'หลีเฮาประหารฮั่นสิ้น' ไปสอบเทียบกับพงศาวดารช่วงปลายราชวงศ์โจวถึงต้นราชวงศ์ฮั่น สอดคล้องกับประวัติศาสตร์จีนมากยิ่งขึ้น มีความสนุกสนานชวนอ่านชวนติดตามแบบนิยายอย่างสมบูรณ์ เรื่องชีฮั่นจึงเป็นนิยายที่เนื้อเรื่องสอดคล้องกับประวัติศาสตร์มากกว่า"

ผู้วิจัยเป็นนิสิตจีนมีบรรพบุรุษเป็นคนยุคเก่าที่เข้าใจวัฒนธรรมเรื่องราวของจีนได้ดี ซึ่งสิ่งที่คุณไทยไม่ค่อยรู้จัก เพราะได้รับความรู้จากครอบครัวในด้านนี้ อีกทั้งผู้วิจัยยังเป็นคนรุ่นใหม่ที่อยู่ในยุควัฒนธรรมจีนใหม่ จึงรู้และเข้าใจวัฒนธรรมเก่าและวัฒนธรรมใหม่ ทั้งได้มีโอกาสมาเรียนเกี่ยวกับวรรณกรรมไทยและวัฒนธรรมไทยอีกด้วย เมื่อผู้วิจัยได้อ่านเรื่องชีฮั่นทั้งฉบับแปลภาษาไทยและฉบับภาษาจีนพบว่าฉบับแปลภาษาไทยและฉบับภาษาจีน ส่วนวนการเปรียบเทียบบางส่วนไม่ตรงกัน จึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อเปรียบเทียบส่วนความเปรียบเทียบของวรรณกรรมทั้งสองฉบับนี้ เพราะวรรณกรรมเรื่องชีฮั่นมีคุณค่าไม่ด้อยไปกว่าเรื่องสามก๊ก แต่การศึกษาค้นคว้ายังไม่แพร่หลายเท่าเรื่องสามก๊ก ดังเหตุผลที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว จะวิเคราะห์ส่วนภาษาความเปรียบระหว่างวรรณกรรมทั้งฉบับจีนและฉบับแปลเป็นภาษาไทย

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างในการใช้สำนวนภาษาความเปรียบระหว่าง "ชีฮั่น" ฉบับภาษาจีนกับฉบับแปลภาษาไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบการใช้สำนวนภาษาความเปรียบระหว่าง "ชีฮั่น" ฉบับภาษาจีนกับฉบับแปลภาษาไทย จะทำให้เห็นภาพสะท้อนทางภาษาวัฒนธรรมของสองประเทศว่ามีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษากลวิธีการแปลสำนวนภาษาที่เป็นความเปรียบเทียบและความเปรียบเป็นเท่านั้น
2. ศึกษาจากวรรณกรรมจีนเรื่อง ซีฮั่นเหยียนอี้ (西汉演义 xi han yan yi) ประพันธ์โดย เจินเหว่ย (甄伟 zhen wei) นักประพันธ์สมัยราชวงศ์หมิง จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ หัวเซีย (华夏出版社 hua xia chu ban she)
3. ศึกษาจากฉบับแปลภาษาไทยเรื่อง ไชฮั่น ซึ่งแปลโดยคณะผู้แปลและเรียบเรียงสมัยราชกาลที่ 1

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาความเปรียบเทียบโดยใช้การแปลตามกรอบแนวคิดของสุพรรณิ ปิ่นมณี (2546, หน้า 241-242) ดังนี้

1. การตัดทอน (deletion) ซึ่งการแปลที่ผู้เรียบเรียงเป็นฉบับภาษาไทยตัดข้อความการเปรียบเทียบในต้นฉบับภาษาจีนออก ทั้งนี้อาจเพราะเป็นข้อความนั้นไม่สำคัญ หรือเข้าใจยาก เป็นสิ่งที่คนไทยไม่รู้จักไม่เคยพบ เพราะสะท้อนแนวคิดด้านวัฒนธรรมที่ต่างไปจากของไทย
2. การเขียนใหม่ใช้คำใหม่ให้ได้ความหมายเท่าเดิม (paraphrase) ซึ่งการแปลเป็นฉบับภาษาไทยโดยผู้เรียบเรียงเพิ่มเติมการเปรียบเทียบต่างๆ ที่ฉบับภาษาจีนไม่มีการเปรียบเทียบ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เฉพาะความเปรียบเทียบเหมือนคืออุปมา (Simile) และความเปรียบเทียบคืออุปลักษณ์ (Metaphor) เนื่องจากความเปรียบเทียบ 2 ประเภทนี้มีปรากฏอยู่ในเรื่องไชฮั่นมากกว่าความเปรียบเทียบประเภทอื่น และมีปริมาณมากเพียงพอที่จะนำมาศึกษา
2. ในงานวิจัยฉบับนี้ชื่อตัวละคร สถานที่และคำทับศัพท์ภาษาจีนทั้งหมดผู้วิจัยจะใช้ตามฉบับไทยแปลเป็นภาษาฮกเกี้ยนถิ่นเอ๋อหมิงมาแต่เดิม หากคำที่ฉบับแปลไทยไม่ปรากฏชื่อ แต่มีอยู่ในฉบับจีนผู้วิจัยจะถอดเป็นภาษาจีนกลาง เขียนด้วยสัทอักษรระบบ พินอิน (Pinyin system) จะต้องถอดเสียงให้ตรงกับภาษาจีนเต็มๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและรวบรวมเอกสารชั้นปฐมภูมิได้แก่
  - 1.1 ศึกษาและรวบรวมความเปรียบจากวรรณกรรมจีนเรื่อง ซีฮั่นเหยียนอี้ (西汉演义 xi han yan yi) ประพันธ์โดย เจินเหว่ย (甄伟 zhen wei)
  - 1.2 ศึกษาและรวบรวมความเปรียบจากเรื่องฉบับแปลภาษาไทย ไชฮั่น โดยคณะผู้แปลและเรียบเรียง สมัยราชกาลที่ 1
2. ศึกษาและรวบรวมเอกสารชั้นทุติยภูมิได้แก่ บทความวิจัย วารสาร และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับซีฮั่นเหยียนอี้ และไชฮั่น
3. ศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบความเปรียบที่ปรากฏในเรื่องซีฮั่นเหยียนอี้ และไชฮั่น
4. สรุปและรายงานผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ความเปรียบใน “ไซฮั่น” ฉบับภาษาจีนและฉบับแปลภาษาไทย สามารถแสดงค่าสถิติและจำนวนวิธีการแปลที่พบ ดังตาราง 1 ต่อไปนี้

ตาราง 1 ความเปรียบที่พบใน “ไซฮั่น” ฉบับภาษาจีนและฉบับแปลภาษาไทย

วิธีการแปล	จำนวนค่าเปรียบเทียบแบบอุปมา			จำนวนค่าเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์		
	ภาษาจีน	ภาษาไทย	ร้อยละ	ภาษาจีน	ภาษาไทย	ร้อยละ
ตรงตัว	3	3	6.0	-	-	-
คล้ายคลึงกัน	18	17	35.0	1	1	2.0
ไม่ตรงกัน	6	8	14.0	3	-	3.0
รวม	27	28	55.0	4	1	5.0

จำนวนที่รวบรวมศึกษาค่าเปรียบในฉบับภาษาจีนและฉบับภาษาไทยทั้ง 2 ฉบับมีค่าเปรียบทั้ง 100 แห่ง ซึ่งในการแปลตรงตัวรวมกันมี 6 แห่งคิดเป็นร้อยละ 6.0 ของค่าเปรียบทั้งหมดการแปลคล้ายคลึงกันรวมกันมี 37 แห่งคิดเป็นร้อยละ 37.0 การแปลไม่ตรงตัวรวมกันมี 17 แห่งคิดเป็นร้อยละ 17.0 ผลจากการวิจัยพบว่า

1. การแปลที่ผู้เรียบเรียงเป็นฉบับภาษาไทยตัดข้อความเปรียบเทียบในต้นฉบับภาษาจีนออก ทั้งนี้ อาจเพราะเป็นข้อความนั้นไม่สำคัญ หรือเข้าใจยาก เป็นสิ่งที่คนไทยไม่รู้จัก ไม่เคยพบ เพราะสะท้อนแนวคิดด้านวัฒนธรรมที่ต่างไปจากของไทย ความเปรียบในหัวข้อนี้ สิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบเทียบคือ ธรรมชาติ ได้แก่ ห่าฝน ภูเขา (ไท่ซาน) tai shan สัตว์หรืออวัยวะสัตว์ ได้แก่ ขนของหงส์ อวัยวะของคน ได้แก่ ริมฝีปาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ฉบับภาษาไทย ห้างเหลียงเห็นคนตายนับพัน จึงให้ทำบิหลันพอบังตัวทหารเข้าไปจะให้ปีนกำแพง ฝ่ายเจียงทำให้เผาสายไซ่เหล็กแดงทิ้งลงมา ถูกบิหลันหักพังบ้างเพลิงไหม้เสียบ้าง ห้างเหลียงเห็น เป็นเพลาลพคบ่าแล้วทหารเหนื่อยอดโรยนัก ก็ให้ถอยมารวมอยู่ในค่าย (ไซฮั่น, 2557, หน้า 83)

ฉบับภาษาจีน 【城上火炮火箭齐发，云梯尽着，又兼矢石如雨，站立不住，只得退下城来】 (XiHan: 13,37)

ความแปล: เหนือเมืองมีธนูไฟและปืนใหญ่ออกมาจากเมือง บันไดไม้ไผ่ถูกเผาหมดไป ยิงเกาทัณฑ์ และหินเหมือนห่าฝน แม้จะยืนยังไม่ได้ จึงต้องล่าถอยกลับไป

การเปรียบเทียบ

ฉบับภาษาไทย ไม่มีการเปรียบเทียบ

ฉบับภาษาจีน เปรียบเทียบทหารยิงเกาทัณฑ์และหินเหมือนห่าฝน เพื่อให้เห็นภาพว่า มีอาวุธคือ เกาทัณฑ์และหินยิงออกไปเป็นจำนวนมาก ไม่ขาดสาย เพราะเกาทัณฑ์และหินเป็นอาวุธในการทำสงครามของจีนยุคโบราณ

สรุป ฉบับภาษาไทยไม่มีการเปรียบเทียบแต่ในฉบับภาษาจีนใช้ความเปรียบแบบอุปมา เมื่อเปรียบเทียบมีความหมายโดยนัยที่ต้องการสื่อคือ ยิ่งเกาทัณฑ์และหินที่ถูกยิงออกไปมีจำนวนมาก

ตัวอย่างที่ 2

ฉบับภาษาไทย ขุนนางทั้งปวงจึงทูลว่า ซึ่งจะคิดทำการศึกเอาฮ่องซุน อีหยินมานั้นเห็นจะได้ โดยยาก จำจะคิดแต่งหนังสือให้คนมีปัญญาไปว่าเป็นทางไมตรี ผอนชีวิตฮ่องซุนอีหยินไว้ก่อน **ถ้าคิดไปตีหัวเมืองทั้งปวงได้รัพลามากแล้ว ทำไมกับเมืองเดียวก็จะกลัวมีอาจที่จะแข็งอยู่ได้** เห็นจะส่ง อีหยินคืนมาเมืองเรา (ไซฮั่น, 2557, หน้า 19)

ฉบับภาษาจีน 【群臣曰：皇孙被虏，恐难遽回。不若修书一道，差一能言之士，陈说两国罢兵之利，欲将皇孙为质。待灭诸国之后，唇亡齿寒，赵国孤立，不久称臣于秦，皇孙自有回国之日矣】

(XiHan: 1, 2)

ความแปล: ขุนนางทั้งปวงทูลว่า ฮ่องซุนถูกจับไป ได้กลับก็ยาก จึงควรแต่งหนังสือขึ้นมาฉบับหนึ่ง แล้วส่งผู้มีความสามารถไปช่วยพูดเพื่อสร้างไมตรีระหว่างแคว้น รอจนหัวเมืองต่างๆถูกตีย่อยยับ ก็เหมือนชีวิตฮ่องซุนอีหยินไว้ก่อน **ตั้งริมฝีปากแห่งพินก็ต้องหนาวแน่ ให้เมืองเดียวอยู่โดดเดี่ยวไม่นานก็จะมาสวาทิกดีเมืองจีน รอถึงตอนนั้นฮ่องซุนก็กลับมาแล้ว**

การเปรียบเทียบ

ฉบับภาษาไทย ไม่มีการเปรียบเทียบ

ฉบับภาษาจีน เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างเมืองเดียวกับเมืองทั้งปวงอื่นตั้งริมฝีปากแห่งพินก็ต้องหนาวแน่ ริมฝีปากและพินเป็นอวัยวะที่อยู่ใกล้ชิดกันมาก และเป็นอวัยวะที่พึ่งพาอาศัยกันและกัน ริมฝีปากนั้นคอยปกป้องพิน หากว่าริมฝีปากแห้งแล้ว พินก็จะไม่มีที่ปกปิดหรือที่กำบัง พินนั้นก็จะเป็นอันตราย (จินตนา ธันวานวิวัฒน์, 2527, หน้า 31) เพื่อสื่อความหมายให้เห็นถึง ความสัมพันธ์เมืองเดียวกับเมืองอื่นๆว่าตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน ความสัมพันธ์ย่อมใกล้ชิดกัน หากมีเมืองอื่นๆ เพื่อยิงพลังหรือพลาดไปเมืองเดียวก็จะไม่ปลอดภัย

สรุป ฉบับภาษาไทยไม่มีการเปรียบเทียบแต่ในฉบับภาษาจีนใช้ความเปรียบแบบอุปมา เมื่อเปรียบเทียบมีความหมายโดยนัยที่ต้องการสื่อคือ เมืองเดียวกับเมืองอื่นๆ ตั้งอยู่ใกล้เคียงต้องพึ่งพาอาศัยกัน

ตัวอย่างที่ 3

ฉบับภาษาไทย ก็สิ้นจึงทูลว่า ถ้าเมืองเสียแก่ข้าศึก ตัวข้าพเจ้าแลชาวเมืองทั้งปวงก็จะพากันหาประโยชน์มิได้ ข้าพเจ้าจะรับอาสาไปตายแต่ผู้เดียวโดยกตัญญูหวังจะไว้ชื่อให้ลือไปหมื่นชาติ ได้อ่องอย่าวิตกถึงข้าพเจ้าเลย (ไซฮั่น, 2557, หน้า 391)

ฉบับภาษาจีน 【信曰：“……今若代王之难，王得出此重围，臣留美名如泰山，今日轻性命如鸿毛耳，王不可以臣为念也”】

(XiHan:64,216)

ความแปล: ก็สิ้นทูลว่า : “...ถ้าวันนี้ไปตายแทนได้อ่อง ได้อ่องได้ออกจากโอบล้อม ข้าพเจ้าจะไว้ชื่อประหนึ่งภูเขา(ไท่ซาน) tai shan วันนีชีวิตเราเบาเหมือนขนของหงส์ ได้อ่องไม่ควรรู้สึกอาลัยอาวรณมาก

การเปรียบเทียบ

ฉบับภาษาไทย ไม่มีการเปรียบเทียบ

ฉบับภาษาจีน เปรียบเทียบตัวละครไว้ชื่อเสียงให้ลือไปหนักเหมือนภูเขา(ไท่ซาน) tai shan และชีวิตของตัวละครเบาเหมือนขนของหงส์ ภูเขา(ไท่ซาน) tai shan เป็นภูเขาใหญ่ที่อยู่ในมณฑลชานตุง เขตตอนกลาง เป็นภูเขาที่คนจีนรู้จักกันดีและมีคุณค่าเป็นสิ่งที่มั่นคง หนักแน่น และขนของหงส์เป็นสิ่งที่เล็กๆ เบา ไม่มีคุณค่าอะไรตรงกับสำนวนจีน 重如泰山轻如鸿毛 zhong ru tai shan qing ru hong mao “หนักเหมือนภูเขาไท่ซาน เบาเหมือนขนของหงส์” หมายถึงว่า ทั้งสองสิ่งนี้ หนักหนึ่ง เบาหนึ่ง มีความแตกต่างกันมาก (汉语成语学习词典, 2006, หน้า 687) เพื่อสื่อความหมายให้เห็นว่า กี่ลี้จะตายแทนเล่าปี่งั้น ชีวิตของกี่ลี้เปรียบกับขนของหงส์ เพราะกองทัพเล่าปี่งั้นมีทหารจำนวนมาก ถ้าเสียชีวิตที่กี่ลี้คนเดียวจะช่วยให้กองทัพได้ชีวิตที่กี่ลี้คนเดียวนั้นเทียบกับชีวิตทั้งกองทัพก็ไม่มีมีความสำคัญ แต่จะไว้ชื่อเสียงให้ลือนามมีคุณค่าเหมือนภูเขาไท่ซาน

สรุป ฉบับภาษาไทยไม่มีการเปรียบเทียบแต่ในฉบับภาษาจีนใช้ความเปรียบเทียบแบบอุปมา เมื่อเปรียบเทียบมีความหมายโดยนัยที่ต้องการสื่อคือ ชีวิตของตัวละครที่แทนตายเล่าปี่งั้นนั้นไม่มีความสำคัญ แต่ชื่อเสียงของตัวละครที่ตายแทนเล่าปี่งั้นนั้นมีคุณค่า

2. การแปลฉบับภาษาไทยโดยผู้เรียบเรียงเพิ่มเติมการเปรียบเทียบทั้งที่ฉบับภาษาจีนไม่มีการเปรียบเทียบ ความเปรียบในหัวข้อนี้ สิ่งที่น่ามาเปรียบเทียบคือ สิ่งเหนือธรรมชาติ ได้แก่ ไก่สรราชสีห์ สัตว์หรืออวัยวะสัตว์ ได้แก่ สุนัขจิ้งจอก อวัยวะของคน ได้แก่ ดวงตาและแขนซ้ายขวา กิริยาอาการของคน ได้แก่ ปลุกคนหลับให้ตื่น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ฉบับภาษาไทย พระเจ้ายี่ซีฮ่องเต้จึงตรัสว่า เตียวโกผู้นี้เราวางใจ ราชการทั้งปวงก็ได้ใช้แต่ เตียวโกผู้เดียวดุจหนึ่งว่าดวงตาและแขนซ้ายขวาของเรา (ไซฮั่น, 2557, หน้า 95)

ฉบับภาษาจีน 【二世曰：赵君为人，清廉强力，不通人情，上能适朕之意】 (XiHan: 16,44)

ความแปล: พระเจ้ายี่ซีฮ่องเต้จึงตรัสว่า เตียวโกผู้นี้ เป็นขุนนางที่ซื่อสัตย์สุจริตและซื่อตรง ทำให้เรารู้สึกชอบใจ

การเปรียบเทียบ

ฉบับภาษาไทย เปรียบเทียบเตียวโกกับดวงตาและแขนซ้ายขวา เพราะดวงตาและแขนเป็นอวัยวะที่สำคัญของร่างกายมนุษย์ จึงเป็นปัจจัยเกื้อหนุนการดำรงชีวิตของมนุษย์ให้สะดวกสบาย เพื่อสื่อความหมายให้เห็นว่า ตัวละครมีความสำคัญ

ฉบับภาษาจีน ไม่มีการเปรียบเทียบ

สรุป ฉบับภาษาจีนไม่มีการเปรียบเทียบแต่ในฉบับภาษาไทยใช้เปรียบเทียบแบบอุปมา เมื่อเปรียบเทียบมีความหมายโดยนัยที่ต้องการสื่อคือ เตียวโกเป็นขุนนางนี้มีความสำคัญต่อพระเจ้ายี่ซีฮ่องเต้ เพราะตัวละครเป็นขุนนางที่ซื่อสัตย์สุจริต

ตัวอย่างที่ 2

ฉบับภาษาไทย อันอ่องได้ฟังเดียวเหลือยงแจ้งข้อความ ก็ขอบใจลุกขึ้นคำนับจึงว่าท่านแจ้งความ แก่ข้าพเจ้าทั้งนี้ อุปมาเหมือนปลุกคนหลับให้ตื่น ข้าพเจ้าขอบใจนัก (ไซฮั่น, 2557, หน้า 164)

ฉบับภาษาจีน 【汉王起谢曰：“若非先生之言，几自误矣！”】

(XiHan: 26,82)

ความแปล: อันอ่องลุกขึ้นคำนับขอบคุณแล้วตรัสว่า ถ้าไม่มีคำพูดของท่านมา อาจทำให้ข้าเสียหายน การเปรียบเทียบ

ฉบับภาษาไทย เปรียบเทียบฟังเดียวเหลือยงคำพูดที่แจ้งข้อความอุปมาเหมือนปลุกคนหลับให้ตื่น การนอนหลับเป็นช่วงเวลาที่เราจะได้นอน เมื่อเราหลับความคิด ความจำหรือสติปัญญา ที่เคยอยู่ก็หยุดพักด้วย ความมีสติสัมปชัญญะของเราก็มีน้อยลงไปจากปกติ แต่เมื่อเราตื่นขึ้นเราก็จะมี สติสัมปชัญญะดีเหมือนเดิม เราจึงนำสภาพที่มีความเข้าใจมีความรู้สึกมาได้อีกมาเปรียบว่าเหมือนกับเราตื่นขึ้น เพื่อสื่อความหมายให้เห็นว่า อันอ่องหลังจากได้ฟัง เดียวเหลือยงแจ้งข้อความ คิดได้อย่างฉับพลัน

ฉบับภาษาจีน ไม่มีการเปรียบเทียบ

สรุป ฉบับภาษาจีนไม่มีการเปรียบเทียบแต่ในฉบับภาษาไทยใช้ความเปรียบแบบอุปมา เมื่อเปรียบเทียบมีความหมายโดยนัยที่ต้องการสื่อคือ คำพูดของตัวละครทำให้อีกฝ่ายหนึ่งคิดได้

ตัวอย่างที่ 3

ฉบับภาษาไทย ตัวท่านเป็นแต่นายทหาร ซึ่งจะมาสู้กับฝีมือเรานั้น อุปมาเหมือนสุนัขจิ้งจอก จะมาชนสู้กับไกรสรราชสีห์มีควร (ไซฮั่น, 2557, หน้า 570)

ฉบับภาษาจีน 【你是无名小将，我不与你我战】 (XiHan: 91,306)

ความแปล: ตัวท่านเป็นแต่ทหารไม่มีชื่อเสียง ข้าพเจ้าไม่ยอมสู้กับท่าน

การเปรียบเทียบ

ฉบับภาษาไทย เปรียบเทียบตัวท่าน (ตันฮี้) สู้กับฮวนอ่องอุปมาเหมือนสุนัขจิ้งจอกจะมาชนสู้กับไกรสรราชสีห์ สุนัขจิ้งจอกและไกรสรราชสีห์มีความสำคัญไม่เท่ากัน สุนัขจิ้งจอกมักถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของความเจ้าเล่ห์ ส่วนไกรสรราชสีห์ในตำนานมีต่อนึ่งกล่าวถึง ไกรสรราชสีห์ในเรื่องบรรยายว่าเป็นสัตว์ ทรงพลังกลายเป็นสิงห์ มีขนแผงคอ ริมฝีปาก ขนหาง และเล็บเป็น สีแดงตั้งฝ่ารัตนกัมพล ไกรสรราชสีห์ เป็น 1 ใน 4 ราชสีห์แห่งป่าหิมพานต์ ในตำนานกล่าวว่าไกรสรราชสีห์เป็นสัตว์มีกำลังมาก กล่าวหาญและกินสัตว์ใหญ่น้อยเป็นอาหารและมีอำนาจเหนือสัตว์ทั้งปวง มักจะนำบุคคลที่มีความสำคัญและมีกำลังมาก ไปเปรียบเทียบกับไกรสรราชสีห์ (อนุศักดิ์ ปัญญาบุตร, 2550, หน้า 13) เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจะสื่อความหมาย ให้เห็นว่าการสู้รบกันระหว่างกองทัพที่มีกำลังน้อยและความสามารถไม่เท่าเทียมอีกฝ่ายหนึ่ง ย่อมทำให้เสียเปรียบและพ่ายแพ้ฝ่ายตรงข้าม

ฉบับภาษาจีน ไม่มีการเปรียบเทียบ

สรุป ฉบับภาษาจีนไม่มีการเปรียบเทียบแต่ในฉบับภาษาไทยใช้ความเปรียบแบบอุปมา เมื่อเปรียบเทียบมีความหมายโดยนัยที่ต้องการสื่อคือ ทั้งสองฝ่ายมีกำลังกองทัพที่มีความแตกต่างมาก ฝ่ายที่ด้อยกว่าย่อมพ่ายแพ้จึงไม่ควรไปสู้รบด้วย

สรุปและอภิปรายผล

วรรณกรรมแปลพงศาวดารจีนที่มีการแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยนั้นนับมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์จากการศึกษาความเปรียบในเรื่องไช่ฮั่น ผู้วิจัยกำหนดประเด็นที่ศึกษาเป็นสำนวนฉบับภาษาจีน คำเปรียบและฉบับภาษาไทยคำเปรียบผู้วิจัยพบว่า ความเปรียบที่นำมาใช้มากที่สุดคืออุปมา รองลงมาคือ อุปุคลักษณ์ ซึ่งคำที่นำมาเปรียบนั้นบางครั้งก็แปลตรงตัวตามการเปรียบเทียบของฉบับภาษาจีน บางครั้งก็แปลไม่ตรงตามต้นฉบับภาษาจีน บางครั้งผู้เรียบเรียงก็ดัดแปลงคำที่นำมาเปรียบเทียบ บางครั้งผู้เรียบเรียงก็เพิ่มเติมการเปรียบเทียบเพื่อขยายความให้กว้างมาก เหตุผลประการหนึ่งมาจากข้อจำกัดของคณะผู้แปลกับผู้เรียบเรียงไม่ใช่บุคคลคนเดียวและไม่ชำนาญทั้งสองภาษาการแปลและเรียบเรียงจึงต้องใช้คนหลายคนช่วยแปลและช่วยเรียบเรียงทำให้ไม่อาจตรวจทานให้ตรงกับฉบับจีนได้สาเหตุอีกประการหนึ่งคือเนื่องจากภูมิอากาศภูมิประเทศและวัฒนธรรมของประเทศไทยและประเทศจีนมีทั้งที่มีลักษณะแตกต่างกันและคล้ายคลึงกัน จึงทำให้สัตว์ พืชภาษา วรรณกรรมประเพณี สภาพการดำเนินชีวิตเครื่องใช้ การแต่งกาย ความเชื่อต่าง ๆ ของประเทศไทยและประเทศจีนมีทั้งคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน

จากสาเหตุข้างต้นที่กล่าวถึง พบว่ามีสิ่งที่น่าสนใจที่นำมาเปรียบเทียบมีทั้ง 10 ประเภทเรียงตามระดับมากไปน้อยมาได้แก่ วัตถุสิ่งของ สัตว์หรืออวัยวะสัตว์ พืชหรือส่วนประกอบของพีชพรรณชาติอวัยวะของคนบุคคลทั่วไป สิ่งเหนือธรรมชาติกิริยาอาการของคนสิ่งก่อสร้างโรคสุรูปได้ว่าสิ่งที่น่าสนใจที่นำมาเปรียบเทียบมีลักษณะร่วมกันดังนี้ ทองคำ หยก หมายถึงสิ่งที่มีคุณค่าภูเขา ภูเขาไท่ชาน (Tai shan) หมายถึงจิตใจความหนักแน่น มั่นคง การรักษาคำพูด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการวิจัยศึกษาเปรียบเทียบความเปรียบของวรรณกรรมจีนเรื่องอื่นๆ เช่น เรื่องตั้งฮั่น (ฮั่นตะวันออก) เลียดก๊ก ห่องลิน ไคเค็ก ช้องกั้ง เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กนกพร นุ่มทอง. (2550). *การศึกษาการแปลวรรณกรรมจีนเรื่องไซอันในสมัยรัชกาลที่ 1*. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กนกพร นุ่มทอง. (2552). การศึกษาการแปลวรรณกรรมจีนเรื่องไซอันในสมัยรัชกาลที่ 1 .*วารสารมนุษยศาสตร์*. ปีที่ 16(2)86-97.
- คณะกรรมการจัดทำหนังสือที่ระลึกและจดหมายเหตุพระราชพิธีสมมงคลพระชนมายุเท่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช. (2545). *ซิดกักไซอัน* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์(1977) จำกัด.
- คณะผู้แปลในรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์. (2557). *ไซอัน*. นนทบุรี: บริษัท วิชั่น พรีเมส จำกัด.
- จินตนา ถันวานิวัฒน์. (2527). *การศึกษาเปรียบเทียบความเปรียบในสามก๊กฉบับจีนกับฉบับไทย*. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์. (2545). *ภาพสะท้อนทางการเมืองจากวรรณกรรมไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสิ้นสุด การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช*. พิษณุโลก: ภาควิชาภาษาไทยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุพรรณิ ปิ่นมณี. (2546). *การแปลขั้นสูง*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุศักดิ์ ปัญญาบุตร. (2550). *การศึกษาราชสีห์กับสัญลักษณ์ทางธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,อยุธยา.
- Qi sheng zhong. (1990). *Zhong guo wen xue zai tai guo* .Yun Nan: <dong nan ya> za zhi.
- 戚盛中. (1990). *中国文学在泰国*. 云南: 《东南亚》杂志.
- Wang yao nan. (2006). *Han yu chen yu xue xi ci dian* .Bei Jing : wai yu jiao xue yu yan jiu chu ban she .
- 汪耀楠. (2006). *汉语成语学习词典*. 北京: 外语教学与研究出版社.
- Zhen wei. (2013).*xi han yan yi (di er ci yin shua)*. Bei Jing : hua xia chu banshe.
- 甄伟. (2013). *西汉演义* (第二次印刷). 北京: 华夏出版社.